

Бухгалтерський облік, контроль і аналіз

УДК 33.021:336.71

М.С. Амбарчян, аспір.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

АНАЛІЗ ЗАЛЕЖНОСТІ ПОКАЗНИКІВ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ГРУПИ ВІД ПОКАЗНИКІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ УЧАСНИКІВ БАНКІВСЬКОЇ ГРУПИ

(Представлено д.е.н., проф. Кіндрацькою Л.М.)

Проаналізовано рівень щільності зв'язку між показниками консолідованої фінансової звітності банківської групи та показниками індивідуальної фінансової звітності учасників групи. Автором визначено фактори, які впливають на формування показників консолідованої фінансової звітності, розраховано коефіцієнти парної кореляції та детермінації.

Ключові слова: банківська група, материнський банк, консолідована фінансова звітність банків, коефіцієнт парної кореляції.

Постановка проблеми. Аналіз консолідованої фінансової звітності банків як напрям економічної науки вирішує низку завдань, одним із яких є дослідження процесу формування консолідованої фінансової звітності банківської групи (далі – КФЗБ) на основі індивідуальних фінансових звітів (далі – ІФЗ) материнського банку (далі – МБ) та учасників групи. Оскільки КФЗБ формується в результаті об'єднання попередньо відкорегованих показників ІФЗ МБ та ІФЗ учасників групи, виникає необхідність в оцінці ступеня впливу показників цих ІФЗ на показники КФЗБ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження методики та методології аналізу консолідованої фінансової звітності (далі – КФЗ) здійснюється у працях низки українських та іноземних учених, серед яких В.М. Костюченко [7], М.Р. Лучко [8], О.С. Герасименко [2], В.П. Онищенко [10], Е.Ю. Волкова [1]. Зазначені науковці в своїх роботах розглядають КФЗ як джерело інформації для застосування розроблених ними нових коефіцієнтів або методик аналізу діяльності груп підприємств. Тобто, КФЗ використовується лише як інструмент аналізу, а не як самостійний об'єкт економічного аналізу. З огляду на це, виникає необхідність в аналізі зв'язків, що виникають між елементами системи КФЗ.

Мета дослідження. Завданнями дослідження є: 1) визначення факторів, що здійснюють вплив на формування показників КФЗБ; 2) розрахунок парних коефіцієнтів кореляції для визначення щільності зв'язку між показниками КФЗБ та визначеними факторами; 3) визначення ступеня надійності отриманих коефіцієнтів та розрахунок коефіцієнта детермінації для факторів, існування впливу яких підтверджене з ймовірністю >95 %.

Викладення основного матеріалу. Відповідно до Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [3], показники КФЗБ формуються внаслідок виконання операцій консолідації, суть яких полягає в коригуванні показників ІФЗ МБ за допомогою показників ІФЗ учасників банківської групи. З огляду на те, що формування показників банківської групи (далі – БГ) здійснюється під впливом як показників материнського банку, так і показників учасників банківської групи, виникає необхідність в кореляційному аналізі впливу показників материнського банку та учасників групи на основні показники БГ.

У даному кореляційному аналізі досліджуваними змінними є показники банківської групи. З метою визначення факторів, які здійснюють вплив на досліджувані змінні, автором розглянуто консолідаційні операції. Критерієм вибору факторів є можливість розрахунку значень цих факторів на основі існуючої звітної інформації. У підсумку автором було обрано 13 факторів, що впливають на формування показників КФЗБ. Ці фактори були розділені на три групи: 1) фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ при застосуванні обох методів консолідації (повної консолідації та участі в капіталі); 2) фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ тільки при застосуванні методу повної консолідації; 3) фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ тільки при застосуванні методу участі в капіталі.

Фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ при застосуванні обох методів консолідації: а) на активи: активи МБ; б) на зобов'язання: зобов'язання МБ; в) на капітал: капітал МБ; г) на фінансовий результат: фінансовий результат МБ.

Фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ тільки при застосуванні методу повної консолідації: а) на активи: активи учасника; добуток капіталу учасника та частки більшості; б) на зобов'язання: зобов'язання учасника; в) на капітал: добуток капіталу учасника та частки меншості; г) на фінансовий результат: фінансовий результат учасника.

Фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ тільки при застосуванні методу участі в капіталі: а) на активи: добуток зміни капіталу учасника та частки більшості; добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості; б) на капітал: добуток зміни капіталу учасника та частки більшості; добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості; в) на фінансовий результат: добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості.

Інформаційною базою розрахунків є показники таких компаній: БГ «БНП Паріба Груп» [17–22], МБ групи «БНП Паріба СА» [17–22], учасника групи банку «БНП Паріба Банк Польська СА» (консолідованого за методом повної консолідації) [11–16] та учасника групи страхової компанії ЗАТ СК «АХА Страхування» (консолідованого за методом участі в капіталі) [4–6].

Таблиця 1

Показники консолідованої фінансової звітності БНП Паріба Груп за 2001–2012 рр., млн. євро*

Рік	Показник			
	активи	зобов'язання	капітал	фінансовий результат
2001	825296	797607	27689	4018
2002	710319	679339	30980	3295
2003	783076	749736	33340	3761
2004	905938	870920	35018	4668
2005	1258079	1212086	45993	6286
2006	1440343	1385519	54824	7808
2007	1694454	1635061	59393	8311
2008	2075551	2016583	58968	3452
2009	2057698	1977354	80344	6474
2010	1998158	1912529	85629	9164
2011	1965283	1879657	85626	6894
2012	1907290	1812868	94422	7313

*Примітка: складено автором

Таблиця 2

Показники індивідуальної фінансової звітності БНП Паріба СА за 2001–2012 рр., млн. євро*

Рік	Показник			
	активи	зобов'язання	капітал	фінансовий результат
2001	682 788	660 723	22 065	4 395
2002	566 595	542 384	24 211	2 844
2003	618 022	592 275	25 747	2 613
2004	713 631	686 586	27 045	4 240
2005	934 442	908 054	26 388	3 423
2006	1 024 081	987 661	36 420	5 375
2007	1 258 857	1 222 401	36 456	4 532
2008	1 517 862	1 483 361	34 501	715
2009	1 237 253	1 186 708	50 545	4 009
2010	1 298 176	1 245 406	52 770	3 465
2011	1 303 208	1 249 096	54 112	3 466
2012	1 187 313	1 128 095	59 218	5 812

*Примітка: складено автором

Автором було здійснено кореляційний аналіз впливу факторів першої, другої та третьої груп факторів на основні показників КФЗ БНП Паріба Груп [9, С. 24]. Для аналізу факторів першої групи були використані вибірки даних БНП Паріба Груп (табл. 1) та БНП Паріба СА (табл. 2). Для аналізу факторів другої групи були використані вибірки даних БНП Паріба Груп та БНП Паріба Банк Польська СА (табл.

3). Для аналізу факторів третьої групи були використані вибірки даних БНП Паріба Груп та ЗАТ СК «АХА Страхування» (табл. 4).

Таблиця 3

Показники індивідуальної фінансової звітності БНП Паріба Банк Польська СА
за 2001–2012 рр., млн. євро*

Рік	Показник			
	активи	зобов'язання	капітал	фінансовий результат
2001	1002	882	120	3
2002	916	789	127	8
2003	1122	996	126	9
2004	1317	1172	146	18
2005	1559	1363	195	25
2006	2558	2363	195	26
2007	3477	3195	282	43
2008	4866	4568	298	19
2009	4970	4635	335	-105
2010	4541	4214	327	10
2011	5071	4735	336	5
2012	4709	4294	415	7

*Примітка: складено автором

Таблиця 4

Показники індивідуальної фінансової звітності ЗАТ СК «АХА Страхування»
за 2008–2012 рр.*

Рік	Показник				
	капітал, млн. євро	фінансовий результат, млн. євро	абсолютна зміна капіталу, млн. євро	абсолютна зміна фінансового результату, млн. євро	частка більшості, %
2008	47,86	-6,45	–	–	–
2009	9,74	0,03	-38,12	6,47	40,44
2010	14,93	-3,68	5,19	-3,70	49,68
2011	42,16	0,22	27,23	3,90	49,68
2012	124,68	0,08	82,52	-0,14	49,80

*Примітка: складено та розраховано автором

На основі аналізу отриманих коефіцієнтів парної кореляції для факторів першої групи можна зробити висновок про те, що зв'язок у парах вибірок «Активи БГ–Активи МБ», «Зобов'язання БГ–Зобов'язання МБ», «Капітал БГ–Капітал МБ» є прямим сильним (табл. 5). Отримане значення t-критерію підтверджує існування таких зв'язків в усіх трьох парах вибірок з ймовірністю більше 99 %. Зв'язок в парі «Фінансовий результат БГ–Фінансовий результат МБ» є прямим помірним. Отримане значення t-критерію підтверджує існування такого зв'язку в даній парі вибірок лише з ймовірністю більше 90 %. Найщільнішим є зв'язок між показником капіталу БГ та показником капіталу МБ.

На основі аналізу отриманих коефіцієнтів парної кореляції для факторів другої групи можна зробити висновок про те, що зв'язок в парах вибірок «Активи БГ–Активи учасника», «Активи БГ–Добуток капіталу учасника та частки більшості», «Зобов'язання БГ–Зобов'язання учасника» є прямим сильним (табл. 6). Отримане значення t-критерію підтверджує існування таких зв'язків в усіх трьох парах вибірок з ймовірністю більше 99 %. В процесі дослідження щільності зв'язку між показниками КФЗ БНП Паріба Груп та факторами другої групи не був досліджений вплив фактора «Добуток капіталу учасника та частки меншості» на капітал БГ: оскільки частка власності БНП Паріба СА в капіталі БНП Паріба Банк Польська СА становить 100 %, в капіталі БНП Паріба Банк Польська СА частки меншості не існує. Зв'язок у парі «Фінансовий результат БГ–Фінансовий результат учасника» є прямим слабким. Отримане значення t-критерію не підтверджує існування такого зв'язку в даній парі вибірок. Найщільнішим є зв'язок між показником активів БГ та показником активів учасника.

Таблиця 5

Значення коефіцієнтів парної кореляції та t-критерію для факторів, що впливають на показники КФЗБ при застосуванні методів повної консолідації та участі в капіталі*

Показник БГ	Фактор впливу	Коефіцієнт кореляції	t-критерій
Активи	Активи МБ	0,892	6,240
Зобов'язання	Зобов'язання МБ	0,890	6,173
Капітал	Капітал МБ	0,904	6,687
Фінансовий результат	Фінансовий МБ	0,520	1,925

*Примітка: розраховано автором

Таблиця 6

Значення коефіцієнтів парної кореляції та t-критерію для факторів, що впливають на показники КФЗБ при застосуванні методу повної консолідації*

Показник БГ	Фактор впливу	Коефіцієнт кореляції	t-критерій
Активи	Активи учасника	0,898	6,454
	Добуток капіталу учасника та частки більшості	0,857	5,259
Зобов'язання	Зобов'язання учасника	0,896	6,381
Фінансовий результат	Фінансовий результат учасника	0,041	0,130

*Примітка: розраховано автором

На основі аналізу отриманих коефіцієнтів парної кореляції для факторів третьої групи можна зробити висновок про те, що зв'язок у парі вибірок «Активи БГ–Добуток зміни капіталу учасника та частки більшості» є оберненим сильним (існує з ймовірністю більше 50 %) (табл. 7). В парі «Активи БГ–Добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості» зв'язок є прямим слабким (існування зв'язку не підтвержене). В парі «Капітал БГ–Добуток зміни капіталу учасника та частки більшості» зв'язок є прямим сильним (існує з ймовірністю більше 50 %). В парі «Капітал БГ–Добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості» зв'язок є оберненим помірним (існує з ймовірністю більше 50 %). В парі «Фінансовий результат БГ–Добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості» зв'язок є оберненим сильним (існує з ймовірністю більше 50 %). Низька достовірність існування зв'язку між показниками БГ та факторами третьої групи може бути пояснена малим обсягом вибірки даних ЗАТ СК «АХА Страхування», що є наслідком недостатності інформації про звітні показники цієї компанії.

У результаті розрахунку коефіцієнтів детермінації для факторів, що здійснюють вплив на показники КФЗ БНП Паріба Груп з ймовірністю більше 99 %, визначено, що найвищим є значення коефіцієнта для пари вибірок «Капітал БГ–Капітал МБ»: обсяг капіталу БНП Паріба СА на 81,7 % визначає обсяг капіталу БНП Паріба Груп (табл. 8). Найнижчим є значення коефіцієнта для пари вибірок «Активи БГ–Добуток капіталу учасника та частки більшості»: обсяг добутку капіталу БНП Паріба Банк Польська СА та частки більшості на 73,4 % визначає обсяг активів БНП Паріба Груп.

Таблиця 7

Значення коефіцієнтів парної кореляції та t-критерію для факторів, що впливають на показники КФЗБ при застосуванні методу участі в капіталі*

Показник БГ	Фактор впливу	Коефіцієнт кореляції	t-критерій
Активи	Добуток зміни капіталу учасника та частки більшості	-0,744	-1,575
	Добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості	0,278	0,409
Капітал	Добуток зміни капіталу учасника та частки більшості	0,735	1,533

	Добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості	-0,356	-0,539
Фінансовий результат	Добуток зміни фінансового результату учасника та частки більшості	-0,710	-1,426

*Примітка: розраховано автором

Таблиця 8

Значення коефіцієнтів детермінації для факторів, що впливають на показники КФЗБ з ймовірністю більше 99 %, %*

Фактор впливу	Показник БГ		
	активи	зобов'язання	капітал
Активи материнського банку	79,6	×	×
Активи учасника	80,6	×	×
Добуток капіталу учасника та частки більшості	73,4	×	×
Зобов'язання материнського банку	×	79,2	×
Зобов'язання учасника	×	80,2	×
Капітал материнського банку	×	×	81,7

*Примітка: розраховано автором

Висновки та перспективи подальших досліджень. З метою здійснення аналізу впливу показників ІФЗ на показники КФЗБ, автором запропоновано розподілити фактори, що впливають на формування показників КФЗБ, на три групи: 1) фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ при застосуванні обох методів консолідації (повної консолідації та участі в капіталі); 2) фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ тільки при застосуванні методу повної консолідації; 3) фактори, що здійснюють вплив на показники КФЗБ тільки при застосуванні методу участі в капіталі. В результаті здійснення кореляційного аналізу на основі звітності БГ «БНП Паріба Груп» та учасників цієї БГ було визначено, що найвища щільність зв'язку існує між такими показниками КФЗБ та ІФЗ учасників банківської групи: активами БГ та активами МБ; активами БГ та активами учасника групи; активами БГ та добутком капіталу учасника та частки більшості; зобов'язаннями БГ та зобов'язаннями МБ; зобов'язаннями БГ та зобов'язаннями учасника групи; капіталом БГ та капіталом МБ. Перспективою подальших досліджень є визначення ступеня впливу на показники КФЗБ тих факторів, які не були враховані автором через відсутність щодо них звітної інформації (внутрішньогосподарські операції, виплачені дивіденди).

Список використаної літератури:

1. Волкова Е.Ю. Формирование и анализ консолидированной финансовой отчетности группы компаний : автореф. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Елена Юрьевна Волкова ; ГОУ ВПО «Воронежский государственный университет». – Воронеж, 2010. – 24 с.
2. Герасименко О.С. Методика складання консолідованої фінансової звітності та аналіз ефективності діяльності дочірніх підприємств : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами экон. діяль-ті)» / Олена Сергіївна Герасименко ; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – К., 2007. – 22 с.
3. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України від 24.10.2011 № 373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.
4. Консолідована фінансова звітність за 2008 рік ПАТ «Укрсиббанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrsibbank.com/uk/pid8586/financial-reports.html>.
5. Консолідована фінансова звітність за 2010 рік ПАТ «Укрсиббанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrsibbank.com/uk/pid8586/financial-reports.html>.

6. Консолідована фінансова звітність за 2012 рік ПАТ «Укрсиббанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrsibbank.com/uk/pid8586/financial-reports.html>.
7. *Костюченко В.М.* Методологія й організація обліку і аналізу діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами екон. діяль-ті)» / *Валентина Миколаївна Костюченко* ; ДВНЗ «Київський нац. екон. універ-т імені Вадима Гетьмана». – К., 2008. – 40 с.
8. *Лучко М.Р.* Консолідована фінансова звітність: системний підхід до побудови та розвитку : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами екон. діяль-ті)» / *Михайло Романович Лучко*; ДВНЗ «Київський нац. екон. універ-т імені Вадима Гетьмана». – К., 2008. – 34 с.
9. Некоторые методы статистической обработки и анализы результатов научных исследований : науч.-метод. пособ. / *Г.И. Мендрина, С.М. Хлынин, Т.Ф. Кляйн и др.* – Томск : СГМУ, 2003. – 62 с.
10. *Онищенко В.П.* Методика та організація консолідованої фінансової звітності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами екон. діяль-ті)» / *Віктор Петрович Онищенко* ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2008. – 23 с.
11. Annual Report of BNP Paribas Bank Polska SA 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnpparibas.pl/english/reports/annual-and-semi-annual-reports.htm>.
12. Annual Report of BNP Paribas Bank Polska SA 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnpparibas.pl/english/reports/annual-and-semi-annual-reports.htm>.
13. Annual Report of BNP Paribas Bank Polska SA 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnpparibas.pl/english/reports/annual-and-semi-annual-reports.htm>.
14. Annual Report of BNP Paribas Bank Polska SA 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnpparibas.pl/english/reports/annual-and-semi-annual-reports.htm>.
15. Annual Report of BNP Paribas Bank Polska SA 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnpparibas.pl/english/reports/annual-and-semi-annual-reports.htm>.
16. Annual Report of BNP Paribas Bank Polska SA 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnpparibas.pl/english/reports/annual-and-semi-annual-reports.htm>.
17. BNP Pariba Group Registration document 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest.bnpparibas.com/en/pid5857/registration-document.html>.
18. BNP Pariba Group Registration document 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest.bnpparibas.com/en/pid5857/registration-document.html>.
19. BNP Pariba Group Registration document 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest.bnpparibas.com/en/pid5857/registration-document.html>.
20. BNP Pariba Group Registration document and annual financial report 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest.bnpparibas.com/en/pid5857/registration-document.html>.
21. BNP Pariba Group Registration document and annual financial report 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest.bnpparibas.com/en/pid5857/registration-document.html>.
22. BNP Pariba Group Registration document and annual financial report 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest.bnpparibas.com/en/pid5857/registration-document.html>.

АМБАРЧЯН Маргарита Самвелівна – аспірант кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Наукові інтереси:

- аналіз консолідованої фінансової звітності банків.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2013

Амбарчян М.С. Аналіз залежності показників консолідованої фінансової звітності банківської групи від показників індивідуальної фінансової звітності учасників банківської групи

Амбарчян М.С. Анализ зависимости показателей консолидированной финансовой отчетности банковской группы от показателей индивидуальной финансовой отчетности участников банковской группы

Ambarchian M.S. An analysis of dependence of banking group consolidated financial report figures from banking group member individual financial report figures

УДК 33.021:336.71

Анализ зависимости показателей консолидированной финансовой отчетности банковской группы от показателей индивидуальной финансовой отчетности участников банковской группы / М.С. Амбарчян.

В статье проанализирован уровень тесноты связи между показателями консолидированной финансовой отчетности банковской группы и показателями индивидуальной финансовой отчетности участников группы. Автором определены факторы, которые влияют на формирование показателей консолидированной финансовой отчетности, рассчитаны коэффициенты парной корреляции и детерминации

Ключевые слова: банковская группа, материнский банк, консолидированная финансовая отчетность банков, коэффициент парной корреляции

УДК 33.021:336.71

An analysis of dependence of banking group consolidated financial report figures from banking group member individual financial report figures / M.S. Ambarchian

A relationship density level between banking group consolidated financial report figures and banking group member individual financial report figures is analyzed in the article. The author determined factors that influence a formation of consolidated financial report figures and calculated correlation and determination coefficients

Key words: banking group, parent bank, banking consolidated financial report, correlation coefficient.